

NA KRATKO O ORGANIZACIJI IN NJENI ZGODOVINI

Zgodovina obrtniškega organiziranja na tleh naše države seveda ne šteje le 40 let, kolikor (nepretrgoma) delujejo Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije in njene predhodnice. Če odmislimo srednjeveške obrtniške cehe, ki so seveda tudi bili obrtniška organizacija, vendar drugačne vrste, bi za rojstno letnico današnje obrtniške zbornice prav lahko šteli tudi leto 1850, ko je bila v Ljubljani ustanovljena Zbornica za trgovino, obrt in industrijo. V tem primeru bi torej Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije prihodnje leto praznovala kar 160-letnico! Pa vendar to ni njen namen. Omenjena zbornica za trgovino, obrt in industrijo je namreč z leti postala "uradna", državna zbornica pretežno velikega gospodarstva, zato jo ima danes za svojo predhodnico Gospodarska zbornica Slovenije. Obrtno-podjetniška zbornica pa za svojo šteje zgodovino organizacij, ki so jih ustanovili in vodili obrtniki sami, nezadovoljni z organiziranjem, ki jim ga je predpisovala država.

Slovenski obrtniki so imeli svojo organizacijo ne le prvi v tedanji skupni državi Jugoslaviji, temveč tudi med prvimi v takrat še "nedemokratskem" (vzhodnem) delu Evrope. To je po eni strani dokaz njihove smelosti, po drugi pa nedvomno tudi odraz relativne liberalnosti tedanje socialistične oblasti v Sloveniji. Preden so si zasebniki, takrat uradno sicer še »državni oz. razredni sovražniki«, leta 1969 ustanovili svojo organizacijo, so morali biti skupaj z velikimi podjetji v gospodarski zbornici, kjer pa niso imeli veliko besede. Zato je bila ustanovitev lastne organizacije – ne glede na omejeno liberalnost oblasti – tedaj kar pogumno in celo tvegano dejanje, ki je v nekaterih, najbolj zadržanih političnih krogih, zbudila tudi zgražanje in odpor.

Naloge te prve samostojne obrtniške organizacije po drugi vojni so bile v bistvu podobne nalogam današnje zbornice. V ospredju so bila sicer prizadevanja za enakopravno vključitev zasebnikov v tedanji gospodarski in politični sistem, v katerem so bili v primerjavi s tedanjim družbenim gospodarstvom v podrejenem položaju, hkrati pa skrb za strokovni razvoj in vsestranski napredek obrtništva v Sloveniji. Skratka, cilj je bil vseskozi isti: na vse mogoče načine pomagati obrtnikom, da bi lahko lažje in bolje delali, poslovali in živeli.

Štiri organizacije

Zgodovina Obrtne zbornice Slovenije je zgodovina štirih organizacij. To so:

1. **Zveza združenj samostojnih obrtnikov Slovenije (1969-1979),**
2. **Zveza obrtnih združenj Slovenije (1979-1991),**
3. **Obrtna zbornica Slovenije (1991-2007)**
4. **Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (od decembra 2007).**

Da potrebujejo in hočejo svojo lastno organizacijo, so slovenski obrtniki sklenili na prvem povojnem vseslovenskem obrtniškem zboru (z več tisoč udeleženci), ki je bil 2. in 3. septembra 1967 v Dobrni. Naslednje leto, marca 1968, so začela po vsej Sloveniji nastajati združenja zasebnih obrtnikov (prvo je bilo v Ljubljani). Dvanajst teh združenj, ki so združevala večji del slovenskih obrtnikov, ter Društvo avtoprevoznikov Maribor, ki je bilo zametek pozneje ustanovljenega združenja obrtnikov, je 7. decembra 1969 ustanovilo **Zvezo združenj samostojnih obrtnikov Slovenije**. To je bila prostovoljna organizacija, društvo, v katerega so se obrtniki, avtoprevozniki in zasebni gostinci združili v želji, da bi si povrnili ugled, našli svoj prostor v družbi in da bi se v tedanjih do obrtništva in zasebništva nasploh neprijaznih časih njihov glas slišal dlje in glasneje. Prvi predsednik zveze združenj je postal ljubljanski obrtnik **Janko Šinkovec**, izjemno pomembno vlogo pri ustanovitvi in delovanju organizacije pa je odigrala tudi sekretarka zveze **Hedi Bertoncely**, dve leti kasneje tudi ustanoviteljica ter dolgoletna urednica revije *Obrtnik* (prva številka *Obrtnika* je izšla septembra 1971).

Leta 1975 je na čelo društvene zveze stopil obrtnik **Stane Špindler** iz Ljubljane. Pod njegovim vodstvom je oktobra 1978 na podlagi ustreznega zakona dobila status samostojnega splošnega združenja v okviru gospodarske zbornice in začela prevzemati nekatere klasične zbornične naloge in pooblastila, 9. marca 1979 pa se je preoblikovala v **Zvezo obrtnih združenj Slovenije (ZOZS)**. S tem so se obrtniki nekako vrnili v sistem gospodarske zbornice, vendar je njihova organizacija, ki je prevzela zbornične naloge za področje obrti, zadržala

veliko mero samostojnosti; bila je nekakšna »zbornica v zbornici«. Hkrati pa sta ji z zakonom določeno množično članstvo in obvezna članarina, ki je bila obrtnikom priznana kot strošek, omogočila kapitalsko moč in neodvisnost, hitro rast in razvoj, s tem pa tudi večjo strokovnost in vplivnost. Združeni obrtniki so torej imeli svoje prostore, svoje kadre in svoj denar. Tako so lahko postali vsega upoštevanja vreden sogovornik države.

Obrtniška organizacija se je v tem času že razrasla po vsej Sloveniji in s tem postavila temelje, na katerih deluje še danes. Obrtna društva so prerasla v obrtna združenja, ta pa so obrtniki ustanovili tudi tam, kjer prej še niso bili organizirani. Do konca sedemdesetih let so obrtna združenja delovala v vseh občinah (62). Združevala so vse obrtnike v občini, vsako si je postavilo svoje poslovne prostore, največkrat kar svoj obrtni dom, v katerem so se obrtniki srečevali in skupaj s profesionalno strokovno službo reševali svoje probleme ter skušali (več ali manj uspešno) vplivati na lokalno oblast ter preko zveze obrtnih združenj tudi navzgor, na republiško in državno. V tem obdobju so zvezo obrtnih združenj kot razvejano mrežo obrtniških organizacij uspešno vodili **Matko Kavtčnik**, **Ernest Draš** in **Franjo Verdnik**.

Tretje obdobje v delovanju slovenske obrtniške organizacije pa se je začelo s slovensko osamosvojitvijo. Leta 1990 je bil za novega predsednika ZOZS izvoljen ljubljanski obrtnik **Miha Grah**. Po večmesečnih razpravah in po številnih regijskih posvetih pa je 26. marca 1991 skupščina ZOZS soglasno sprejela statut nove **Obrtne zbornice Slovenije (OZS)**. Organizacija je postala povsem samostojna, samostojne pravne osebe pa so postale tudi njene območne enote – območne obrtne zbornice. Obrtna zbornica je postala institucija javnega prava, saj je država nanjo prenesla celo vrsto pomembnih javnih pooblastil. Že leta 1991 je začela po zgledu bavarske obrtne zbornice vsako leto izdajati knjižico z zahtevami slovenske obrti, namenjeno vladi in parlamentu, ki je kot svojevrstna oblika javnega pritiska na oblast vsako leto dvignila veliko prahu. Upravni odbor nove zbornice je vodil danes že pokojni mariborski obrtnik **Stanislav Kramberger**.

Leta 2002 sta vodenje Obrtne zbornice Slovenije prevzela predsednik **Miroslav Klun** in podpredsednik oziroma predsednik upravnega odbora **Štefan Pavlinjek**, generalni sekretar pa je postal **dr. Viljem Pšeničny**. Z vizijo in strateškimi usmeritvami si je zbornica začrtala povsem novo pot, ki jo vodi med najsodobnejše in najučinkovitejše evropske zbornice obrtnikov in malih podjetnikov. Njeno delovanje

sloni na štirih stebrih: zastopanju obrtnikov in podjetnikov pred državo in velikim gospodarstvom, informiranju članov in širše javnosti, storitvah, namenjenih članom (svetovanje, izobraževanje, sejmi in promocija, internacionalizacija poslovanja, kartica Obrtnik itd.) ter izvajanju javnih pooblastil.

Decembra 2007 se je Obrtna zbornica Slovenije preoblikovala v **Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije** (kratica ostaja enaka – OZS). Marca 2009 je predsednik Miroslav Klun, ki je zbornico tako odločno popeljal po novi poti, zaradi domnevne nezdržljivosti s funkcijo poslanca v državnem zboru odstopil, do izvolitve novega predsednika pa OZS vodi njen podpredsednik in predsednik njenega upravnega odbora **Štefan Pavlinjek**.

Sredi leta 2009 ima OZS članov kot še nikoli – preko 52.000, med njimi tudi veliko prostovoljnih – število pa še narašča. Na višku pa so tudi njena moč, strokovnost in glasnost, kar dokazuje tudi veliko število njenih predlogov oz. zahtev v prid obrtnikov in podjetnikov, ki najdejo svoje mesto v zakonih ali ukrepih vlade. Z njimi zbornica pomembno pomaga svojim članom, da lažje in uspešneje poslujejo ter obvladujejo trenutno gospodarsko krizo. Na podlagi ukrepov, ki jih je izposlovala OZS, so njeni člani samo v zadnjem letu prihranili na stotine milijonov evrov in jih namesto v državno blagajno vložili v svoja podjetja in proizvodnjo.

**OBRTNO-PODJETNIŠKA
ZBORNICA SLOVENIJE**

Kaj predstavljajo trije krogi v znaku?

Starejšim obrtnikom, katerih spomin seže dlje v zgodovino slovenske obrtniške organizacije, je gotovo znano, kaj pomenijo trije krogi v njenem znaku. Mlajši pa najbrž ne vedo, da trije krogi ponazarjajo trojnost slovenske obrti, tri obrtne dejavnosti, ki so pred 40 leti ustanovile prvo obrtniško organizacijo in bile vsa ta leta njen enakopravni sestavni del: **obrt**, **avtoprevoznništvo** in **gostinstvo**.

Na kratko o obrti v Sloveniji

V začetku leta 2009 je bilo v obrtnem registru, ki ga vodi obrtno-podjetniška zbornica, vpisanih 51.000 obrtnikov. Letna stopnja rasti števila obrtnih obratov je znašala 5,3 odstotka, letna stopnja števila zaposlenih v obrti pa skoraj 5 odstotkov. Na deset tisoč prebivalcev Slovenije je bilo 251 obrtnikov. Povprečna obrtna delavnica je imela brez lastnika 2,3 zaposlenega, skupaj z lastnikom pa 3,1. Več kot polovica obrtnikov (55 odstotkov) ni imela nobenega zaposlenega. Skupaj z lastniki obratovalnic je bilo v obrti zaposlenih 156.000 Slovencev, kar je približno 20% vseh zaposlenih oziroma 18% aktivnega prebivalstva. Obrt ustvari okoli 20% bruto domačega proizvoda.

Po dejavnostih obrtnih obratov je na prvem mestu gradbeništvo (32 odstotkov), sledijo storitvene dejavnosti (27 odstotkov), promet (12 odstotkov), kovinarska dejavnost (8,7 odstotka), gostinstvo (5 odstotkov), tekstilna in usnjarska dejavnost, lesna dejavnost, elektro dejavnost in nekovinska dejavnost.

Glavne dejavnosti OZS

V službi obrti in podjetništva

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije je organizacija vseh 51.000 slovenskih obrtnikov, bodisi samostojnih podjetnikov ali družb, med njenimi prostovoljnimi člani pa je tudi več kot tisoč malih podjetnikov, ki ne opravljajo obrtnih dejavnosti. Pred 40 leti so organizacijo ustanovili obrtniki sami, torej ne država. Obrtniki jo sami vodijo in financirajo tudi še danes. Od leta 1994 deluje tudi kot javnopravna institucija.

Osnovne naloge zbornice so: zastopanje interesov članov v partnerskem dialogu z državo, s

katero skupaj sooblikuje zakonodajo za področje obrti, izvajanje javnih pooblastil (kot so izdaja in odvzem obrtnih dovoljenj, licenc za cestne prevoze in drugo), izobraževanje (med drugim je odgovorna za izobraževanje vajencev in mojstrov), promocija obrti in podjetništva (pripravlja sejme, poslovna srečanja itd.), izdajanje revij Obrtnik in Podjetnik ter drugih publikacij, svetovanje članom in opravljanje drugih storitev za člane.

OZS združuje obrtnike in podjetnike tudi po dejavnostih, in sicer v 30 strokovnih sekcij, ki se ukvarjajo predvsem s strokovnimi vprašanji posameznih dejavnosti.

Obrtna zbornica Slovenije ima okoli 80 zaposlenih. Večina je strokovnjakov za gospodarski sistem, pravo, davke, informatiko in tehnologijo.

Sestavni del obrtno-podjetniškega zborničnega sistema so tudi območne obrtno-podjetniške zbornice. Teh je 62 in delujejo v vseh upravnih enotah po državi. So prvi stik članov z razvejano in dobro usposobljeno organizacijo, ki jim na vsakem koraku ponuja pomoč.

Sooblikovanje zakonodaje in partnerstvo v socialnem dialogu

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije je glasen in upoštevan sogovornik oblasti pri oblikovanju podjetniške zakonodaje in podpornega okolja. Tako med drugim že od leta 1991 vsako leto izda Zahteve slovenske obrti in podjetništva ter jih javnosti, vladi in parlamentu predstavi na Forumu obrti in podjetništva, veliki in odmevni prireditvi v okviru Dnevoev slovenske obrti in podjetništva. Pri uresničevanju zahtev zelo učinkovito sodeluje z vlado, zato veliko zahtev najde pot v zakonodajo.

V interesu članov aktivno sodeluje tudi v socialnem dialogu (na državni, regionalni in lokalni

ravni) pri oblikovanju zakonov in drugih predpisov, ki se nanašajo na delo obrtnikov in podjetnikov. Pri tem učinkovito skrbi, da je zakonodaja za obrt in podjetništvo kar najbolj prijazna.

Informiranje

OZS izdaja revijo **Obrtnik**, ki je z več kot 53.000 naklade največja poslovna revija v Sloveniji. Glavne teme: gospodarska politika, finance, delovanje obrtne zbornice, tehnološke novosti, borze ponudbe in povpraševanja itd. Druga mesečna revija v lasti OZS pa je **Podjetnik**, ki članom in tudi drugim bralcem osvetljuje različne podjetniške teme in skrivnosti uspešnega poslovanja. Priloga obeh revij je Svetovalec, ki obrtnikom in podjetnikom pomaga poslovati s praktičnimi nasveti.

OZS ima tudi svojo spletno stran (www.ozs.si), ki ima na leto preko milijon in pol obiskovalcev.

Izobraževanje in zagotavljanje mojstrskega znanja

OZS kot pomemben partner sodeluje v t. i. dualnem poklicnem izobraževanju, v katerem njeni člani v svojih (za to verificiranih) delavnicah skrbijo za pretežni del praktičnega izobraževanja vajencev oziroma dijakov.

Izvaja tudi mojstrske izpite in skrbi za izobraževanje bodočih mojstrov. Mojstrom vsako leto podeli diplome na veliki slovesnosti, ki se je udeležijo tudi številni ministri in drugi visoki gostje.

Svojim članom pa ponuja tudi zelo bogato paleto seminarjev, tečajev in drugih oblik funkcionalnega izobraževanja. Obrtno-podjetniško izobraževalno središče (OPIS) jim nova znanja zagotavlja precej ceneje.

Koristni nasveti za obrtnike in podjetnike

Svetovalci Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije na leto opravijo nekaj tisoč individualnih svetovanj (skupaj z 62 območnimi obrtno-podjetniškimi zbornicami pa še bistveno več). Pri vsakodnevem razreševanju obrtniških in podjetniških problemov so si svetovalci Svetovalnega centra OZS nabrali bogato strokovno in predvsem praktično znanje, ki ga ponujajo v obliki individualnih svetovanj, Obrtnikovega Svetovalca (zelo brane priloge mesečnih revij *Obrtnik* in *Podjetnik*), pa tudi v obliki številnih dobro obiskanih seminarjev v okviru Obrtno-podjetniškega izobraževalnega središča (OPIS).

Kartica Obrtnik

Vse dejavnosti obrtno-podjetniške zbornice in njene članke zelo učinkovito povezuje članska kartica *Obrtnik*. Vsakemu članu prinaša številne

popuste in ugodnosti v poslovanju z drugimi obrtniki in sponzorji kartice (cenejša elektrika, mobilni, goriva, zavarovanje izd.), pa tudi pri storitvah, ki jih opravlja obrtna zbornica. Od začetka leta 2007 je kartica *Obrtnik* tudi plačilna. Z uporabo kartice *Obrtnik* si vsak član zlahka povrne članarino, ki jo plača svoji organizaciji.

Mednarodni obrtni sejem

OZS je soorganizator največjega sejma v Sloveniji in enega največjih v tem delu Evrope, Mednarodnega obrtnega sejma v Celju (MOS). Na sejmu, ki že 42 let poteka v septembru, se zbere blizu 2.000 razstavljalcev, vsakič pa ga obišče okoli 170.000 obiskovalcev. OZS poskrbi zlasti za bogat in privlačen sejmski program strokovnih prireditev.

Internacionalizacija poslovanja članov

V zadnjih letih posveča OZS veliko pozornosti tudi internacionalizaciji poslovanja svojih članov. Da bi obrtnikom in podjetnikom našla poslovne partnerje in trge v tujini, prireja vrsto poslovnih srečanj doma in v tujini, na katerih se srečujejo zainteresirani poslovneži. Poslovne konference so zelo dobro obiskane.

Aktivna tudi na ravni Evropske unije

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije je že od leta 1993 članica Evropskega združenja obrti ter malih in srednjih podjetij (UEAPME) iz Bruslja, od aprila 2004 tudi polnopravna. Aktivno sodeluje predvsem na področju socialnega dialoga in izobraževanja. Gostila je že več evropskih konferenc: leta 1996, na primer, je gostila 4. evropski vrh tega združenja, spomladi leta 2008 – v času slovenskega predsedovanja Evropski uniji – pa evropsko konferenco o odpravljanju administrativnih ovir v malih in srednje velikih podjetjih.

Spodbujanje kakovosti v obrti in podjetništvu

Eden izmed vrhuncev vsakoletnih Dnevo slovenske obrti in podjetništva v Portorožu je tudi slovesna podelitev priznanja *Obrtnik* leta. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije to priznanje, ki spominja na nekakšnega "oskarja" na področju obrti, podeljuje svojim članom od leta 2003, in to za izjemne dosežke.

Drugo tovrstno priznanje, ki ga podelujeta OZS in njena revija *Podjetnik*, pa je *Podjetnik* leta. Priznanje je še bolj uveljavljeno kot *Obrtnik* leta, saj ga revija podeljuje že 19 let in ima status nekakšne nacionalne nagrade za podjetništvo.